

hom redijo; tudi takim, ki so se odlikovali z setvijo rastlin za krmo ali so pa svoja tla zboljšali s tem, da so na-nja napeljali vodo ter tudi za to skrbeli, da se tudi prilično odtaka, kar jih dela posnemanja vredne.

§. 25. Darila gledé na točke a), b) in c) §. 24. so zavezana na zasebno-pravniški pogoj, da se smejo z darili obdarovane živali, in sicer biki v enem, krave pa in junice v dveh letih od tistega časa računeno, ko so bili obdarovani, prodati le na Štajerskem in se porabiti le za zarejo.

Da se je lastnik po tem zaukazu ravnal, mora ogledovalni komisiji spričati, ker bi bil sicer zasebno-pravniški primoran, prejeto darilo povrniti; le če obdarovano živinče po komisijskem sporočilu pozneje ni za odmenjeno rabo in lastnik ni temu kriv, sme darilo obdržati.

Z darilom obdarovano živinče se sme tudi na Štajerskem pred ravno omenjenim časom le tedaj prodati, če more tudi kupec zadostiti vsem tirjavam, za katere se je bil zavezal lastnik obdarovane živali.

Kdor obdarovano žival v omenjenem času proda, mora to naznaniti okrajnemu odboru, ker bi sicer moral plačati 10 gold. kazni.

Kdor je po 24. paragrafu, točka a), b), c) prejel darilo, mora v prejemnem potrjilu (listu) tudi izreči, da je pravniški zavezan in se bode držal vseh imenovanih pogojev.

§. 26. Za isto živinče se pripisuje le enkrat darilo.

§. 27. O obdarovanju z darilom določuje z večino glasov posebna komisija, ki ima prvomestnika in pet udov okrajnega zastopa dotičnega okraja, in katere voli deželni odbor za eno leto.

§. 28. Komisija se mora pri tem ravnati po posebnih naredbah, katere bode deželni odbor določil.

§. 29. Število daril bode določeval vsako leto deželni zbor; denar za darila, ki se niso bila podelila, ker ni bilo darila vrednih proslcev, pride v deželno blagajnico (kaso).

§. 30. Stroški vsakoletne razdelitve daril se plačujejo iz deželnega premoženja.

§. 31. Kazni določuje župan (srenjski predstojnik) tiste srenje, kjer se je bila postava prelomila; pritožiti se more proti županovemu odloku pri politični gosposki.

Denar pride v blagajnico za deželno zemljedelstvo.

§. 32. Moja ministra notranjih opravil in kmetijstva sta z izpeljavo te postave pooblaščenata.

V Budi 10. grudna meseca 1868.

Franz Josef s. r.

Giskra s. r.

Potocki s. r.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Ravno ravnanje s sadnim drevjem.

Hruška.

Hruška navadno veliko drevo zraste; sicer pa je za piramidno podobo naj sposobnejša; tudi v brajde se da razpeljevati, in v posodi oskrbljevati. Da bo drevesce nizko ostalo, se cepi v slab hruškov divjak, ali pa v kutno ali glog. V kutno cepljena hruška ne trpi zlo dolgo, ker so kutne nepotrpeče; boljše je hruške na glog cepiti, ker glog dolgo trpi in se na njem delj časa ohrani. V posodi se hruška na tak način oskrbuje kakor jablanček, in je prav lepo, zato drevesce. Tudi na brajdah pri stenah ali sicer v vrtu se lepo razpeljava in z umnim obrezovanjem vedno lepo lice ohranjuje.

Kutne.

Kutne se k hruškam štejejo, ker so jim nekoliko podobne. Kutne so rumene, rebraste, lepo dišeče, velike in nekaj volnate kože, pa malo česa trpeče. Posušene ali pa s sladkorjem (eukrom) povrete dajo dober vžitek; sicer pa brž zgnjijo. Surove v reznjah v kisló zelje devajo, ker ravno okoli tistega časa zorijo. Rastejo povsod rade in grme delajo, ker iz korenin izrastlike ženejo; zato jih je treba trebiti, grm odstraniti, okoli korenin okopavati in včasih z dobro prstjo pognojiti; tako bodo debele in zale zrastle; pa tudi drevo srednje velikosti lepo lice imelo; rodijo rade in ne pozebejo. Kutne se rade primejo, če se le koreninski izrastliki presadijo, ali pa se tudi, kakor drugo sadno drevje,

iz pešek izredijo. Kdor hoče veliko drevo imeti, mora kutno na vrh hruškovga divjaka cepiti.

Nešplje.

Nešplje rastejo kakor kutne, najrajsi pri stenah, iz pešek ali pa se cepijo na hruškeve divjake ali na kutne ali skurši. Tudi jih je treba trebiti, okopavati in oskrbovati kakor kutne. Po vinogradih ni za kutne pa tudi ne za nešplje kraj; pri bišah naj bodo. Sad ima okrogel, kakor hruške, ki je še le vležen in mehek za vžitek. Zori ob koncu oktobra.

Skurši.

Iz pešek zraste veliko in močno drevo, ki ne cvete dokler ne doraste, to je, le okoli 30 leta, potem pa dolgo trpi. Les ima trd in je za razno rabo. Sad je drobnicam podoben, in če ni mehek, je grozno skominast in usta vkup vleče; vležen pa in še celo zmrazjen in zmecan, je sladek in prijeten. Pravijo, da so posušeni skurši kuhani dobri za grižo. Drevo je od natore visoko, lepe piramidne podobe, in gladkega, ravnega odrastka, pa ni zlo razširjeno med sadjorejci.

Češplje, slive.

Vsa slivna plamena se plitvo sadijo, le toliko da zemlja korenine zakrije. Kdor debele slive ali češplje cepi, naj jih na drobne, ali tako imenovane cibrove cepi, da dalje trpijo. Kdor pa hoče slivna požlahnjena prtljična drevesca imeti, naj cepi v oparnice, ki velikega prostora ne potrebujejo, vedno nizke ostanejo in dolgo trpijo. Inače je vso slivno drevje srednje velikosti, ki ima navadne vrhove; le redkokrat se tako drevo obrezuje, da dobi vrh kakor smreka, to je, piramidni. Češplja se tudi z obrezovanjem pomladi.

Kar se sadja tiče, so češplje, slive, debele in drobne, podolgovate in okrogle, rdeče in modre, pa tudi rumene, podolgovate velike in drobne okrogle; ta razna plemena zveje, drmonceljne in cibore. Vse sadje je surovo prijeten vžitek in zaleže tudi za imenitno žganje, ki ga slivovec imenujemo in se lahko in drago prodá. Bolj borne slive, cibore, je posebno prav za tako žganje porabiti, ker za jed veliko ne veljajo. Zlahne pa so surove prijetna jed, nežlahne pa tudi posušene dobra zaloga za dom in za prodaj; posebno olupljene in izkostičene, lepo rumeno ne v dimu posušene, se zlo drago prodajo ali pa tudi za domačo potrebo branijo.

Dopis.

Iz Donaške gore. V pondeljek 15. avgusta je imelo tukajšno katoliško-politično društvo sejo, pri kateri je med drugimi tudi neki govornik precej dolgo in izvrstno govoril soper tatinstvo. Povdarjal je posebno, kako se v naših krajih tatinstvo od leta do leta bolj širi, da v celi okolici skorej ni enega posestnika, ki že ne bi bil okraden, in da je vsemu temu kriva preveč milostljiva postava. Društvo je sklenolo prošnjo do svojega poslanca g. M. Hermana, da bi naj on v deželnem zboru po mogočnosti delal do tega, da se naj postave zastran kaznovanja tatov poostrijo.*)

Tabor v Ipavi.

se je vršil prav sijajno, obiskalo ga je nad 12.000 taboritov in med temi je tudi bilo 120 sokolcev. Obiskalci so bili večidel posestniki kmetijskega stanu, vsi so bili zvnredno navdušeni za narodno stvar in so tudi vse rezolucije soglasno in z veliko navdušenostjo sprijeli.

Stanovniki ipavske doline so sprejeli goste z velikim veseljem. Lepi slavoloki so stali na mnogih krajih in so bili z lepimi narodnimi zastavami in venci kinčani. Zastave so vibrle od streh in iz oken, posebno pa je grof Lanthieri dal svoj grad prav okusno in lepo okinčati in je bil sploh prav prijazen taboritom. Največše zasluge zastran tega tabora grejo deželnemu poslancu in dekanu g. Grabrijanu, ki je vse mogoče storil, da se je tabor vršil redno in prav sijajno in ki je tudi veliko večino taboritov pogostil. Tabor se je začel ob 4. popoldne, odprl ga je predsednik taborovega odbora g. Grabrijan z lepim nagovorom. Za predsednika je bil soglasno izvoljen g. dr. Costa. Govorili so senožetki župan g. Jože Zelen, Jože Noll, dr. Costa, R. Dolenc iz

*) Take pritožbe se čujejo neprestano od vseh strani, in zato bi res res dobro bilo, če bi se o tem kaj storilo. Vred.

Ipave in dr. Razlag; c. k. komisar je bil g. Globočnik iz Postojne. Govori so bili večkrat pretrgani z gromovitim „živeli“ klicem.

Glas iz vojaške granice.

(Konec.)

No da sami vidite, kako naš narod misli in govori, bodem Vam priobčil v kratkem, kako so se starešine naših bližnjih kompanij tožili potujočemu Molinaryu. „Vaša ekscelencija! — je govoril Gjoko Jakšić v Skradniku — l. 1848 smo na dve strani prelivali kri, v Italiji in v Avstriji; sam premilostljivi cesar je pripoznal naše zasluge in obetal nam je po našem nepozabljenem svetlem banu Jelačiću, da nam bode preložil in nam dal naše pravice; pa kaj smo dobili? Kedar nas potrebujete, takrat nas poznate, kedar nas ni treba, onda nas pregledate. — Mi smo svoje deputirce poslali k premilostivemu cesarju — a vi ste jih ustavili. To nas je v srce peklo.“

Molinary veli na to, da deputacija ni bila v redu voljena, da obrstar ni vedel za to stvar.

Na to odgovori Gjoko: „Narod je poslal deputirce, tu ni treba nikogar drugega; njihov glas bil bi glas naroda, ali niste jim dali govoriti. — Mi smo zmerom pokorni premilostivemu cesarju, ali Magjar nas ne bode nikdar imel. — Rajši pod Sultana nego pod Magjara.“

To je zbadlo generala. „Ne verujte vsega, kar novine pišejo“ jih tolaži.

Skoro iste pritožbe je čul v Jezerani od Maraviča. „Dajte šole narodu“ — spregovori omenjeni poštenjak med ostalim. — „Ves graničarski narod blizu 1.300.000 ima samo dve viši gimnaziji in še od teh je slaba korist, ena je v Senju na morju, druga v daljnem Vinkovcu. Za naš narod dozdaj ni nikdo ničesar storil, vsak poglavar je obetal, a mi smo zmerom na istem mestu, neuka sirotinja in soldatija. Kaj nam pomagajo same besede? S žalostnim srcem moramo izreči, da nikomur več ne upamo do edinega cesarja, in še k temu nam se pot zapira. Za našo vernost, za naše požrtvovanje, za našo lojalnost nas sedaj pitajo s puntarji, panslavisti, ruskimi spletkari in bog si vé s čim ne!“

Ko je general na posledku obetal reforme, mu veli nekdo: „Zakonov nam je treba, dajte nam obči zbor vojaške in civilne Hrvatske, potem si bo narod po zakonitem potu sam pomagal.“ Na to se je general poslovil in šel dalje.

Naj vam na koncu samo še povem, kako so ga sprejeli vrli Brinjani. Starešina Borič je spregovoril: „Presvetli gosp. general! Bridko nas peče in sramota je velika, da naš presvetli cesar in kralj, za kterega smo v potokih svojo kri prelivali, za kterega smo v vsaki nesreči verno stali, ni hotel prejeti naše deputacije, in to na svet onega Andrassyja, ki bi rad še to malo Hrvatske pozobal. Ali pri moji veri, dokler je še nas in naših brinjskih mišic, mi svoje domovine pod sramotnim magjarskim jarmom ne pustimo; mi vsi, kolikor nas je graničarska mati rodila, vsi smo pripravljeni žrtvovati svoje življenje in svojo deco.“

Molinary pravi na to: „Ali vi niste poslali ovih ljudi!“ Vsi nazoči zaviknejo: „Mi smo jih poslali, mi smo jim dali pooblastila!“

Borič nadaljuje: Ravno zato nas tako peče, in ravno zato, ker smo jih mi poslali, zato jih Magjari niso pustili pred lice Nj. Veličanstva. Iz vsega tega vidimo, da res nameravajo nas graničare prodati našemu zakletemu krvnemu neprijatelju — Magjarom.“

„Ni res“, odgovori Molinary, „nikdo vas ne bo dal Magjaru v roke, ako bodeite spojeni s civilno Hrvatsko, bodeite spadali pod Zagreb, a ne pod Magjara. Dobili bote železnice, šole itd.“

Na to spet zavikne vsa množica: „Ne, mi nečemo pod Zagreb, kjer so zavládali ljudje, ki so buji od turških ag in paš, ljudje, ki so hrvatsko ime osramotili z neizbrisljivo sramoto, ker so hrvatsko svojo domovino Magjarom prodali. Mi zahtevamo samo to, kar je naša deputacija v Beču zahtevala.“

In tako je šlo to dalje, od kompanije do kompanije po celi granici isti glas. Tako misli, tako govori vsa granica od jadranskega morja do Donave in Tise.

Ako vsa znamenja ne lažejo, zaigralo bode tudi v Avstriji vojno kolo, še predno bode listje rumenelo. Takrat bo morala tudi granica marširati. S kakim srcem, s kakim navdušenjem, sedaj sami lehko sodite.

Politični ogled.

Deželni zbori. 20. t. m. so se odprli vsi cislatanski deželni zbori zvon českega, ki se bode še le odprl meseca septembra, in dalmatinskega, ki se bode odprl 25. t. m.

Štajarski deželni zbor se je odprl s slovesno sv. mešo, katero je služil g. knezoškof Zwerger, in pri kateri so bili nazoči skoraj vsi poslanci, c. k. namestnik baron Kúbeck, novo imenovan deželni glavar g. M. dr. Kaiserfeld in njegov namestnik žl. Neupauer. Po meši so se vsi podali v dvorano, in tamo je najprej poslance z kratkim govorom pozdravil c. k. komisar in namestnik g. žl. baron Kúbeck. Po govoru je predstavil g. Kaiserfelda kot deželnega glavarja in g. žl. Neupauerja kot njegovega namestnika, in ker sta oba že obljubo storila, je takí Kaiserfeld predsedništvo v zboru prevzel in poslance z precej dolgim govorom pozdravil. Oba imenovana govora sta povdarjala posebno to, kar je že tolikokrat rečeno, namreč, da so časi prav resnobni, ker je vojska med Prusi in Francozi, in da je zato treba pozornost in delavnost. — Predsednik je svoj govor s tem končal, da je od poslancev tirjal, da naj rečejo „Hoch! na Njih Veličanstvo našega premilostivega cesarja.“ Potem sta bila voljena gg. dr. Michel in grof Atems za perovodja.

Prvo besedo je dobil c. k. komisar, ki je prebral cesarsko pismo (oznanilo), katero je cesar poslal na vse deželne zbore in v katerem posebno povdarja to, da je potrebno, da se ko najhitreje naj volijo državni poslanci, ker to silno zahtevajo vezdajni osodopolni časi. O tem cesarskem pismu bode se govorilo v neki prihodnji seji. M. Frank je potem predložil, naj se voli odbor 7 udov, ki bi naj pregledal delavni red in postavodajnost okrajnih zastopov. Predlog pride tiskan še le prihodnjič na dnevni red. Prihodnja seja 22. t. m. na dnevnem redu verifikacije, volitev in obljuba poslancev.

22. t. m. je bila druga seja deželnega zbora v Gradcu, o kateri imamo prav malo važnega poročati. Predloženo je bilo: Poročilo deželnega odbora, da bi se naj ustanovil poseben časnik za deželne zbore, da bi se naj ustanovila služba pomočnika (asistenta) pri zavodu gluho-mutastih, dalje da se naj napravi mestjanska šola v Gradcu, da bi se postavili v enako vrsto redni učitelji in profesorji na stanovnih srednjih šolah z onimi srednjih deželnih šol; da se naj postavi spominek nadvojvodu Janezu; načrt novega mestnega reda za mesto Maribor, postavni načrt zastran ustanovitvenja zaklada, iz kterega bi naj dobivali penzijo učitelji in sporočilo zastran poboljšanja plačila asistentom za teoretične predmete na viši tehniki. Profesor Maassen je oglašil interpelacijo do vlade zastran oskrunjenja društvene postave po c. k. komisarju v zboru katol.-konservativnega društva v Hengsbergu 15. maja. Po tem so bile verifikacije volitev in bile so vse verificirane. Sledela je obljuba. Voljena sta za perovodja Wachtler in dr. Gemeiner. Veljavna postava zastran privilegij cestnine in mostovine na privatnih cestah se spet dalje na dve leti potrdi. V prejšnji sesiji napravljene postave zastran cestnega policijskega reda na javnih cestah, ktere cesar ni potrdil, se premeni in dalje odobri. Herman in tovarši nasvetujejo adresu na cesarja. Kosar in tovarši oglašijo interpelacijo zaradi javne varnosti osebe in imenja. K slednjemu so bile volitve v razne štiri odseke v ktere ni voljen nobeden Slovenec. —

V 3. seji 23. avgusta je g. profesor Maassen bral svojo interpelacijo in g. c. k. komisar je obljubil na njo odgovoriti, ko bode pozvedel, kako rečena stvar stoji. G. dekan Kosar bere svojo interpelacijo, na katero deželni poglavar taki odgovori to-le: Vlada je že meseca decembra pretl. leta srenjskim predstojnikom z nova zaukazala, da naj bolj pazijo na javno varnost, dalje, da se morajo žandarmi pomnožiti, tančnejše pa bo še kesnej odgovoril. M. Frank podpira svoj predlog, da se naj revidira srenjski red in postava okrajnih zastopov. Dr. Dominikuš predlaga, ker je stvar zelo važna, naj se voli odsek 13 udov in sicer po razmeri iz zastopnikov obeh narodov; zadnji predlog se skoraj soglasno odobri. Po tem so došle na vrsto neke finančne stvari, ktere se oddajajo finančnemu odseku. Odobri se postava, po kateri sme še dalje 2 leti mariborska srenja pobirati najemninske krajcarje, in neke druge srenjske zadeve; k slednjemu se je še volil odsek za učne stvari. Tudi v tega ni voljen nobeden Slovenec.

Kranjskega deželnega zbora predsednik je deželni glavar Wurzbach, njegov namestnik P. Kozler. Predsednik je v svojem prvem govoru povdarjal posebno vezdajne res-